

HE 200/2013 vp

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry
toiminannajohtaja Mari Ahonen-Walker
Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
puh. 010 279 2720 / tyopajayhdistys@tpy.fi

Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 6.2.3014:

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry (TPY) kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa kutsusta kuulemiseen sekä mahdollisuudesta antaa lausunto julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta.

HE 200/2013vp eduskunnalle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamiseksi

Käsillä olevassa muutosehdotuksessa on neljä erillistä asiakokonaisuutta. Ehdotuksilla pyritään selkiyttämään työsopimuslain veloitteiden ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain toimenpiteiden suhdetta, mahdollistamaan osa-aikainen työllistyminen palkkatuettuun työsuhteeseen, suuntaamaan toimia teknisestä yhteydenpidosta asiakaspalvelutyöhön sekä mahdollistamaan maahanmuuttajien kotoutumisen edistämistä annetun laissa mainittujen alkukartoitusten toteutuminen osana julkisia työvoima- ja yrityspalveluita.

Työkokeilun ja palkkatuen myöntämisen edellytysten muuttuminen

Käytännössä merkittävin muutos on työsopimuslain takaisinottoveloitteen ja julkisen työvoima- ja yrityspalvelun suhteen tarkistaminen. Ehdotetut muutokset tiukentaisivat jonkin verran edellytyksiä palkkatuen myöntämiseksi ja työkokeilun järjestämiseksi niillä työpaikoilla, joissa on irtisanomisia, lomautuksia tai osa-aikatyöntekijöitä. Esityksessä todetaan, että nykyisten säännösten mukaan este työkokeilun tai palkkatuen myöntämiselle on käytännössä vain, mikäli kyse on samoista tai samankaltaisista tehtävistä. Nyt vireillä oleva muutos poistaisi laista tämän tarkennuksen. **Tämä muutos voi olla työpajatoiminnan näkökulmasta halvaannuttava.**

Esityksestä on ymmärrettävissä, että esimerkiksi kunnan lomauttaessa tai irtisanoessa vaikkapa opettajia, kunnallisille työpajoille ei voitaisi lainkaan ottaa nuoria tai aikuisia heidän työllistymistään edistäviin työkokeiluihin tai palkkatukityöhön. Esityksen mukaan tämä ei olisi mahdollista, vaikka kyse on **täysin toisesta toimintaympäristöstä ja tehtävistä**. On melko kaukaa haettava, että esimerkiksi keittiötyöpajalla työkokeilijana tai palkkatuetussa työssä työskentelevä nuori potentiaalisesti uhkasi opettajien palkkatyötä. Kyseisten esimerkkien kaltainen tilanne voi toteutua myös muualla kuin kunnallisella työpajalla, ja monenlaisissa tehtävissä.

TPY:n mielestä työpajatoimijaa ei voi suoraan rinnastaa yritykseen. Työpajan henkilökunta on työssä tuotukseen valmennus- ja tukipalveluita valmentautujien eteenpäin ohjaamiseen. Työpaja ei näin ole yrityksiin rinnastettava työpaikka, vaan **valmennusyksikkö**. Työpajoilla valmennuksen välineenä käytetään oikeaa työtä ja työyhteisöä. **Työpajojen perustehtävänä ei ole voiton tuottaminen omistajalleen, vaan valmentautujien saattaminen tavoitteellisesti elämään, koulutukseen ja työhön.** Työ- ja elinkeinohallinnon ei tule soveltaa yritystoimintaa koskevaa lainsäädäntöä työpajoihin.

Muut esitetyt muutokset

Työhaun teknisen uusinnan korvaamista asiakaslähtöisellä, henkilökohtaisella tilanteen arvioinnilla ja vaihtoehtojen etsimisellä voi olla asiakkaan työllistymistä edistävä vaikutus. Työpajayhdistys huomauttaa kuitenkin, että **jokaisen asiakkaan kohdalla käyttöön valitun yhteydenottotavan pitää nousta asiakkaan tarpeesta eikä työhaun uusimiseksi valittu menettely saa rajata asiakkaita TE-palveluiden ulkopuolelle**. Erityistä huolta yhdistys kantaa niistä työttömistä, joiden palvelut ovat jo nyt karanneet kauas TE-palvelu-verkoston tiivistämisen myötä. Henkilökohtaisen tilanteen arvioinnin toteuttamiselle tarvitaan erilaisia joustavia, paikalliseen toimintaympäristöön sopivia tapoja ja keinoja.

Osa-aikaiseen työsuhteeseen myönnettävän palkkatuen mahdollistaminen on perusteltua, koska se **voisi tukea nykyistä paremmin osatyökykyisten työllistymistä**. Yhdistys muistuttaa kuitenkin, että osa-aikaiseen työsuhteeseen myönnettävän palkkatuen tulee aina lähteä asiakkaan yksilöllisen tilanteen huolellisesta arvioinnista. Osa-aikaisen palkkatuen vastaanottamista ei tule myöskään tehdä velvoittavaksi, vaan säilyttää se tarkoin harjittuna vaihtoehtona, kun muut käytettävissä olevat vaihtoehdot eivät sovellu.

Esityksen neljäs ehdotus maahanmuuttajien alkukartoitusten toteuttamisesta osana julkisia työvoima- ja yrityspalveluiden asiantuntija-arviointeja on kokonaisuudessaan kannatettava. Tässä asiassa yhdistys nostaa kysymyksen sivun 6 muotoilusta: ”Siltä osin kun työ- ja elinkeinotoimisto itse järjestäisi maahanmuuttajan alkukartoituksen joko kokonaan tai osaksi, kyseessä ei olisi säännöksessä tarkoitettu asiantuntija-arviointi eikä matkakustannuksia työ- ja elinkeinotoimistoon alkukartoitukseen osallistumiseksi korvattaisi.” Tulkitaanko tätä niin, että jos TE-toimisto toteuttaa osan alkukartoituksesta itse ja osan ostopalveluna, tässä tapauksessa ostopalveluna toteutettavaan alkukartoitukseen osallistumiseen ei myöskään myönnettäisi tukea?

Esityksen ulkopuoleiset muutostarpeet

Nyt kun lakia julkisista työvoima- ja yrityspalvelusta ollaan muuttamassa, **TPY haluaa huomauttaa ehdotuksen ulkopuolelta, että vastavalmistuneiden nuorten mahdollisuus työkokeiluun tulisi sallia, silloin kun he hyötyisivät siitä**. Kuten TPY jo 10.10.2013 (HE 112/2013 vp) valiokunnalle lausui, lain sovellosohjeessa mahdollistetaan vastavalmistuneiden työkokeilun käyttö rajatuin ehdoin ”sellaisten -- kohdalla, joiden opinnot eivät valmista suoraan tiettyyn ammattiin tai työhön.”

Nuorille vastavalmistuneille, jotka tarvitsevat vahvaa tai erityistä tukea, työkokeilu olisi perusteltu vaihtoehto, mutta useimmilla alueilla se on edelleen poissuljettu. Pahimmillaan tämä johtaa tilanteeseen, jossa nuori voi joutua odottamaan kotonaan pitkiä aikoja palveluun pääsemiseksi tai vaihtoehtoisesti hänet ohjataan paja-toimintaan kuntouttavan työtoiminnan kautta. Ongelmalliseksi tämän tekee se, että kuntouttava työtoiminta ei aina ole nuorelle oikea toimenpide ja siihen ohjautuminen voi olla hidas prosessi. Lisäksi väärään palveluun ohjautuminen vie aina paikan kyseistä palvelua aidosti tarvitsevalta nuorelta.

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry (TPY) on järjestö, joka edustaa 220 työpajaorganisaatiota Suomessa. Suuri osa jäsenistä on kunnallisia, mutta lisäksi työpajatoimintaa toteutetaan mm. yhdistyksissä, säätiöiden sosiaalisen työllistämisen yksiköissä sekä koulutuskuntayhtymien ylläpitämissä työpajoissa. Työpaja on yhteisö, jossa työnteon ja siihen liittyvän työ- ja yksilövalmennuksen avulla pyritään parantamaan yksilön kykyä ja valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön sekä parantamaan hänen arjenhallintataitojaan. Työpajat ovat käytännössä monialaisen yhteistyön perusyksiköitä kunnissa.

Työpajojen valmentautujina on monenlaisia ryhmiä, kuten työttömät nuoret ja aikuiset, joita puuttuu ammatillinen koulutus tai työkokemus, ammatinvaihtajat, työ- ja toimintakyvyltään heikentyneet työnhakijat, päihde- ja mielenterveyskuntoutujat, pitkäaikaistyöttömät, osatyökykyiset sekä työmarkkinoille integroitumisessa tukea tarvitsevat maahanmuuttajat. Valmentautajat ovat työpajalla esimerkiksi työkokeilussa, palkkatuella, työvoimakoulutuksessa, Kelan kuntoutuksessa, kuntouttavassa työtoiminnassa, oppisopimuskoulutuksessa tai ammattioppilaitosten tai peruskoulujen opiskelijoina.